

LEXNOVA NYHETER

Delning av egna drönarfilmer blev dyrt – bröt mot försvarssekretess

Publicerad
28 FEB 2022

Hovrätten ändrar den friande domen och dömer ut 64 000 kronor i dagsböter med anledning av drönarfilmer som en man delat på sin Youtubekanal. Mannen har vid 15 tillfällen brutit mot lagen om skydd för geografisk information, eftersom han saknat tillstånd från lantmäteriet. Ett skiljaktigt hovrättsråd anser dock bara att två filmer är straffbara.

Den nu 49-åriga mannen åtalades ursprungligen i Umeå tingsrätt, med stöd i material från hans kanal på Youtube. På kanalen har mannen under 2020 och 2021 delat filmer som han spelat in med hjälp av sin drönare i olika områden i Umeåtrakten, där han bor.

I filmerna har mannen dokumenterat olika byggnader och platser från luften. Filmerna har sedan spritts via kanalen, utan så kallat spridningstillstånd från Lantmäteriet. Enligt åklagaren hade mannen genom sitt handlande brutit mot lagen om skydd för geografisk information. Han hade nämligen utan tillstånd spritt sammanställningar av geografisk information avseende svenskt territorium som inhämtats från luftfartyg.

Tingsrätten beslutade dock att ogilla åtalet helt.

Tanken med lagen om skydd för geografisk information är att Lantmäteriet ska kunna förhandsgranska flygfilmer och flygfoton innan de sprids, så att totalförsvarssekretessen värnas. Om spridningen inte kan antas medföra skada för totalförsvaret ska tillstånd lämnas.

Tingsrätten ansåg att filmerna hade spridits - och att inget av undantagen för tillståndskravet var tillämpliga. Mannen hade inte sökt tillstånd för spridning av någon av filmerna, men en annan person har fått tillstånd för att sprida en drönarfilm som mannen lagt ut, fem dagar efter att han lagt ut den.

Enligt tingsrätten var det oklart hur tillståndskravet skulle fungera. Domstolen skrev:

”Det framgår inte tydligt av lagtexten med anslutande förordning och föreskrifter om Lantmäteriet beviljar tillstånd till en viss person att sprida en viss sammanställning geografisk information, eller om den lämnar tillstånd att sprida sammanställningen som sådan - så att alla kan sprida sammanställningen när den väl har blivit godkänd. Det verkar i alla fall vara på det senare sättet som Lantmäteriet tillämpar bestämmelsen och det finns en viss logik i det.”

Utredningen som den såg ut i tingsrätten räckte inte för att utesluta att andra personer fått tillstånd också avseende mannens övriga filmer, även om detta inte framstod som sannolikt. Det var enligt tingsrätten ”snudd på uteslutet” att alla filmer omfattades av tillstånd, men eftersom man inte kunde säga vilka gärningar som eventuellt var straffria kunde man inte döma för någon, resonerade tingsrätten.

Hovrätten för Övre Norrland ändrar nu domen och bifaller åtalet.

Det finns en otydlighet i lagstiftningen när det gäller vad som är belagt med tillståndskrav: sammanställningen av geografisk information eller spridningen av en sådan sammanställning. Hovrätten anser dock att lagstiftningen bör tolkas som att det spridningen som kräver tillstånd - och att nytt tillstånd alltså krävs för varje form av spridning. Denna tolkning ligger i linje med att myndigheten då har möjlighet att villkora tillståndet med visst ändamål eller försiktighetsåtgärder - och att man kan vidta retuscheringsåtgärder.

”Även om det är så som tingsrätten angett, att detta inte förefaller vara Lantmäteriets tolkning av bestämmelsen, torde en tillämpning som innebär att ansökan ska göras av den som sprider en sammanställning och prövas i förhållande till den som ansökt vara den mest ändamålsenliga och systematiskt korrekta”, fortsätter hovrätten.

Oavsett hur det förhåller sig med den saken anser hovrätten att åklagaren med hjälp av kompletterande utredning har lyckats motbevisa att det skulle ha funnits tillstånd för någon av de i målet aktuella filmerna. Lantmäteriet har nu gjort omfattande efterforskningar och inte kunnat hitta något tillstånd i vare sig mannens namn eller någon annans. Mannen har alltså spritt filmerna utan tillstånd och detta kan föranleda ansvar enligt 12 § första stycket lagen om skydd för geografisk information.

I filmerna syns horisontlinjer och vyer som gör att det undantag från kravet på tillstånd som gäller för vissa områden, byggnader och anläggningar inte är tillämpligt.

När det handlar om spridning på nätet är utrymmet för att betrakta gärningen som ringa och straffri mindre, eftersom materialet rent faktiskt inte kan återtas när det väl spritts. Ofta kan spridningen också anses ha nått en mycket stor krets. Mannen har i och för sig haft få följare på sin Youtubekanal och filmerna har inte fått speciellt många visningar.

I fyra av fallen har videoklippen bara legat upp i en dryg vecka och här anser domstolen att spridningen varit så begränsad att den ska anses som ringa. I ett annat fall har det handlat om filmning inifrån ett flygplan med endast bitvis avbildning av svenskt territorium - och också här får det anses handla om ringa brott.

I de resterande 15 fallen kan dock spridningen online inte anses som ringa brott. Att mannen eventuellt saknat kännedom om tillståndskravet saknar betydelse. Det avgörande är att han varit medveten om innehållet i filmerna och att dessa spritts utan att ha fått tillstånd. Mannens villfarelse hindrar alltså inte en fällande dom.

Med hänsyn till att spridningen varit förhållandevis begränsad och att vissa gärningar ligger nära gränsen mot ringa brott anser hovrätten att varje brott har ett straffvärde på 50 dagsböter. Med hänsyn till principen om flerbrottslighetens avtagande betydelse bestäms den samlade påföljden till 160 dagsböter på totalt 64 000 kronor.

Hovrätten är dock inte enig i sin dom. Flera av de överväganden som gjorts i lagförarbetena får enligt ett skiljaktigt hovrättsråd med hänsyn till samhällsutvecklingen anses obsoleta. Det finns idag till exempel tusentals fotografier på sociala medier som tagits genom fönstret på flygplan som närmar sig Arlanda flygplats. ”Att bestraffa helt harmlösa fotografier tagna från luften framstår gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett kriminalisering”, skriver hovrättsrådet här.

Flera av de filmer som mannen delat är också av så dålig skärpa och upplösning att de måste ses som helt harmlösa ur totalförsvarsynpunkt. Två av filmerna avbildar dock Sveriges territorium på ett sådant sätt att det har varit oförsvarligt för mannen att utan tillstånd dela materialet på nätet och han ska därför fällas på dessa punkter, enligt det resonemang som förs fram i den skiljaktiga meningen.

Isak Bellman

Instans: Hovrätterna

Rättsområden: [Påföljd](#), [Brott mot samhället](#), [Åklagare](#), [Polis](#), [Personuppgifter och integritet](#), [Ordning och säkerhet](#), [Konflikt och terrorism](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter